

Пише: Душан Зупан
уторак, 13 септембар 2011 07:06

Да ли данашњи свет пати од вишка информација? Судаћи по ономе што открива Викиликс, многи би волели да их је мање, бар оних које се тичу њих самих. Међу њима су, очигледно, и многи српски саговорници америчке амбасаде.

Погрешно је сада улазити у непродуктивну дилему да ли је Викиликс дело бораца за истину у светској јавности или још један медијски тројански коњ ПР манипулатора из Вашингтона. Чак и ако је ово друго случај, информације су, по свему судаћи – тачне и то је у овом тренутку најважније. Друго (и мање важно) питање би могло да буде зашто су објављене баш сада, у једној од последњих откривених транши америчких дипломатских депеша. Да ли је то зато да би се наша садашња влада опоменула, или је „пуштена низ воду“, или је у питању технички пропуст, или пука коинциденција? У сваком случају српски избори су близу.

Како знамо да су информације тачне? Па, оне не противрече уопште ономе што амерички саговорници, наши српски политичари и иначе говоре у (нашој) јавности. Представљају само наличје истог новчића. Ако се јавно каже, на пример, да „Србија никад неће признати Косово“, то је само пропагандно наличје од обећања Американцима да ће се руководство земље „одговорно понети према исходу косовског питања“. Неће га сама признати, али ће „одговорно“ помоћи да га други признају. Примери за „одговорно“ понашање? Од промене резолуције у Генералној скупштини УН прошле године, до тражења мишљења Међународног суда правде уместо тужбе, нешто раније, па све до данашњег Јариња. Да ли то подсећа на оно да се „Србија неће сагињати“ и каснији епилог са Холбруком, Ахтисаријем и дружином? Подсећа. Да ли је нека од наведених личности досад демантовала писање америчких дипломата? Суштински није.

Погрешно је сада улазити у непродуктивну дилему да ли је Викиликс дело бораца за истину у светској јавности или још један медијски тројански коњ ПР манипулатора из Вашингтона.

Симптоматично из депеша, а логично је очекивати да би то могло да се понови и уочи ових избора, јесте увлачење не толико пријатељских колико овде моћних странаца, Америке пре свега, у нашу изборну стратегију, тактику и комбинаторику. Неприлично је било толико мољакање овдашњих кандидата за највише функције и њихових лобиста да

се промени само редослед америчких и европских корака у признавању Косова и у односу према Србији. Није се инсистирало да до таквих поступака уопште не дође него да се они само одложе, док на изборима не победе они који су данас на власти. Ако добијемо „партнерство за мир“, у очима бирача нећемо нужно „изгубити Косово“, ако мало касније признате Косово, ја ћу добити на председничким изборима?! У сваком случају, брига за Косово српских саговорника америчких дипломата сводила се на „припрему“ српског јавног мњења, а не на борбу за српске интересе. „Признајте Косово после избора, како би победили добри момци“. Зашто је таква молба била потребна, ако се „добри момци“ искрено боре за непризнавање Косова? Погодите испод које шибице је куглица!

Примера има још пуно, бар неколико стотина депеша. Неке од њих су заиста срамне за тамо наведене српске личности, поготову ако се оне од њих јавно не оgrade и не докажу (вербални деманти није довољан) да су амерички дипломати упорно лагали своју владу и слали нетачне депеше. Додуше, догађаји који су се у вези са Косовом, а и са другим српским интересима, одигравали током последњих четири-пет година потврђују да су ти дипломати ипак били доследни и да се њиховој етици према њиховим претпостављенима, нема шта замерити. Такође, треба имати у виду да су то редовне, дипломатске депеше. Постоје и друге, које имају већи степен тајности и које су претежно обавештајног а не дипломатског карактера. До њих Викиликс није доспео, а вероватно никад и неће. Мада би свакако биле још занимљивије...

Сада када је све то иза нас, поставља се питање шта народ може да уради са тим и таквим својим политичарима које је, ипак легитимно изабрао на изборима, захваљујући, додуше, бирању тајминга, медијским манипулацијама, прећуткивању и гурању главе у песак. Па они раде на томе да и на овим предстојећим, на сличан начин, добију поверење грађана, упркос свему што је досад урађено, односно што није урађено. Што је најгоре, рачуница им се може показати исправном, захваљујући чињеници да српски народ несумњиво има лоше памћење, што је више пута показао у последњих двадесетак година, као уосталом и у претходном вишедеценијском периоду.

По дефиницији демократије, бирачи треба на изборима да санкционишу (да казне или да подрже) одређену политику, пре свега ону која је важила у претходном изборном периоду.

Пометени крупним политичким и економским потресима, Срби наивно и мазохистички верују сваком обећању које им ставља у изглед бољи живот. Ни негативна искуства која

дживљавају са тим и таквим обећањима типа „хиљаду евра“, „Коридор 10“, „брзе пруге Србије“, али и многим другима као што је „и Косово и Европа“ (читај: „и јаре и паре“) не наводе их да преусмере свој бирачки глас у неку другу политичку опцију. При томе се као неизбежни усуд примају флоскуле као што су: „сви политичари лажу“, „ни други нису бољи“, „ови су се накрали, а други ће тек да почну“, „нису лоши али мали су, не могу да победе“ . Срби, нажалост, воле да гласају за победнике, за власт, ма како се она показала у претходном мандату. То је огромна мана њиховог (политичког) менталитета и грдна политичка неписменост која им се много пута обила о главу.

По дефиницији демократије, бирачи треба на изборима да санкционишу (да казне или да подрже) одређену политику, пре свега ону која је важила у претходном изборном периоду. Ако још, при томе, имају информације које им је Викиликс понудио на тањиру, без обзира на то да ли са благословом Стејт департмента или без њега, закључак се сам по себи намеће: ако бирају исту руководећу екипу (странку) наставиће се са свим оним што се и досад догађало, па и горе. У случају поновне изборне победе, биће протумачено, с разлогом, да народ подржава баш такву политику и такве политичаре.

Сада када су, како се то популарно каже, „све маске пале“, не само захваљујући Викиликсу него и због реалног политичког и економског биланса садашње владе која проглашава успехом то што је Србију довела ту где је она данас, не треба одговорност пребацити само на политичаре. И народ је крив - они грађани који су знали или су могли да знају шта се од такве владе може очекивати. Значи: ако се сада бирачима поново понуди „и Европа и Косово“, морају да знају да у наредне четири године неће добити Европу, а да ће изгубити Косово. Ако се одреде за Србију и Косово без Европе, то неће значити да ће добити Косово, али ни да ће остати без Европе, једног дана. Ако се одреде за НАТО и Европу, то може значити да ће остати без свог идентитета и да ће бити нових уступака. Све ове опције односе се на такозвани међународни фактор који утиче на кретања у Србији.

За Србију је, међутим, од још веће важности такозвани унутрашњи фактор који одређује колике ће тежине бити та „сламка међу вихорове“. Уместо да првостепени значај прида својој унутрашњој економској и друштвеној консолидацији и развоју, Србија је више спремна да гледа преко плота у друге земље региона па и шире, копирајући и опонашајући оно што други раде, најчешће погрешно и по себе штетно. У последњих двадесет година, а нарочито у последњој деценији (јер није било ни спољних економских санкција ни ратова), мало шта је учињено да се земља усмери у добром, домаћинском правцу. Приватизација је испала вероватно најгора и најнепоштенија од свих земаља у транзицији и по томе смо, несумњиво, „лидер у региону“ (успут, то је титула којом много волимо да се китимо и пуни смо среће смо када нас неки странац њоме поглади по глави). Криминал који је набујао док су важиле санкције и ратови, није сведен на

разумну меру у последњих десет година у миру. Школство, здравство и социјална сфера су занемарени и деградирани а то је, у сиромашном друштву, једнако раку у живом организму. Укупна економија је на ниским гранама, посебно приватизована производња. Пољопривреда, српска велика и права шанса, засад тавори само на нивоу потенцијала.

Уместо да првостепени значај прида својој унутрашњој економској и друштвеној консолидацији и развоју, Србија је више спремна да гледа преко плота у друге земље региона па и шире, копирајући и опонашајући оно што други раде, најчешће погрешно и по себе штетно.

Како да се просечан српски бирач постави у светлу свега напред наведеног, а пред изборе који га очекују? Прво, не треба да верује обећањима типа „хиљаду евра“, односно обећањима оних за које је јасно да су га већ једном слагали. Нису поштенији ни они који му стављају у изглед да ће се у будућности нешто преко ноћи битно променити – без муке. Друго, грађанин треба да буде свестан да Косово губи слаба Србија, али и да га може, једног дана, повратити – јака Србија. Оно што сада хитно треба учинити јесте да већ једном престанемо да званично помажемо „међународној заједници“ да нам ампутира јужну покрајину. Не морамо да се сада бијемо, јер војску немамо, али не морамо ни да сарађујемо у том, за нас, непријатељском пројекту. Треће, грађанин треба да гласа за оне који се залажу да ће Србију ојачати кроз исправљање грешака из блиске прошлости, почев од приватизације па до бирократизације. То не мора да значи нову револуцију и сечу глава, али мора да подразумева истрајан рад и ред. Другим речима, да бира оне који обећавају „крв, зној и сузе“ а не за оне који „олако обећавају брзину“. Четврто, да су му на срцу очување националних одлика, традиције и интереса, од православља до ћирилице, али са свешћу да у Србији живе и други народи и вероисповести и да је суживот неизбежан и могућ.

Да ли такав бирач може данас да нађе странку којој ће поверити свој глас, а да не одступи од услова који гарантују бољи живот њему лично, а опстанак земљи Србији? Не може. У овом тренутку такве идеалне странке нема, као што нема ни савршених земаља и појединаца. Има ли странака које су блиске том идеалу? То је ствар процене и склоности сваког појединца. Неке мале странке могу да постану велике, ако добију довољан број гласова за своју политику. А неке велике могу да постану мале, ако нису оправдале поверење у државним пословима. Ако тих које буде наду нема уопште, можда би требало да се појаве нове. Ако се такве не појаве или не постоје, онда је то знак да ово друштво данас није оспособљено за опстанак.

Пише: Душан Зупан

уторак, 13 септембар 2011 07:06

Историја има знатно дужа мерила од једног људског века и да би се нешто стварно изгубило, потребно је да више генерација узастопно и групно покажу неспособност или незаинтересованост у очувању сопствених интереса. То значи да за Србе у овој данашњој фази, засад, ништа није још потпуно изгубљено, али да се тренд губитка јасно препознаје и да је крајње време за деловање. Уколико, међутим, сами Срби наставе да упорно понављају сопствене грешке, открића Викиликса неће послужити ничему другом до потврди да су Америка и Европа само оверили нешто што је аутохтоно већ било доведено у питање.